

Projekta ID: 23-TA-2286

Tiesību akta nosaukums: Informatīvais ziņojums “Par iespējām nodrošināt nacionālā sociālo inovāciju kompetences centra darbību”

Tiesību akta veids: Informatīvs ziņojums

Atbildīgā ministrija: Labklājības ministrija

Politikas joma: Izglītības un zinātnes politika; Kultūras politika; Nodarbinātības un sociālā politika; Pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas politika

Līdzdalības veids: Saskaņošana

ATZINUMS

Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” (turpmāk – LPA) ir iepazinusies ar Labklājības ministrijas izstrādāto Informatīvā ziņojuma “Par iespējām nodrošināt nacionālā sociālo inovāciju kompetences centra darbību” 2.0 versiju un sniedz atzinumu.

Augstu vērtējam Labklājības ministrijas centienus uzlabot sociālo inovāciju attīstības ekosistēmu Latvijā, tomēr joprojām iebilstam pret Sociālo inovāciju kompetences centra funkciju deleģēšanu Sabiedrības integrācijas fondam (turpmāk - SIF). LPA ieskatā, lai veicinātu sociālo inovāciju izaugsmi un attīstību Latvijā, Informatīvajā ziņojumā 2.0 “Par iespējām nodrošināt nacionālā sociālo inovāciju kompetences centra darbību” (turpmāk - ziņojumā) definēto kompetenci nepieciešams īstenot biedrībām un nodibinājumiem, un/vai Sociālās uzņēmējdarbības asociācijai vai kādam no reģistrētajiem sociālajiem uzņēmumiem, kam ir atbilstoša kompetence, tai skaitā veicot valsts pārvaldes deleģētus uzdevumus. Atkārtoti uzsveram, ka ziņojumā norādītie kompetences centra uzdevumi, tostarp kapacitātes celšana, sadarbības tīkla izveide, zināšanu pārnese un sinerģijas radīšana, ietilpst nevalstiskā sektora organizāciju ikdienas darba funkcijās.

Atbalstām ziņojumā 6.punktā minēto: “kompetences centra izveide Latvijā nenozīmē pilnīgi jaunas institūcijas veidošanu, ieguldot tajā nozīmīgus finanšu un laika resursus. Tas nozīmē deleģēt, nodrošināt un stiprināt kompetences centra funkcijas institūcijai ar jau zināmu kapacitāti un pieredzi attiecīgajā

jomā." LPA ieskatā, ziņojuma 4.punktā minētajām funkcijām, konkrētāk, (1) kapacitātes celšanai, (2) sadarbības tīkla izveidei, (3) zināšanu pārnesei un (4) sinerģijas radīšanai, jāpaliek institūcijām ar jau zināmu kapacitāti un pieredzi šo funkciju īstenošanā - biedrībām un nodibinājumiem, un/vai Sociālās uzņēmējdarbības asociācijai vai kādam no reģistrētajiem sociālajiem uzņēmumiem, kam ir atbilstoša kompetence. Atkārtoti vēlamies vērst uzmanību, ka minētie uzdevumi neatbilst SIF likumā noteiktajām funkcijām. Tādēļ uzskatām, ka SIF loma un funkcijas kompetence sociālo inovāciju veicināšanā būtu (5) finansiālā atbalsta nodrošināšana nevalstiskajam sektoram, lai organizācijām un sociālajiem uzņēmumiem būtu pieejami resursi pilnvērtīgai funkciju īstenošanai.

Papildinot par pilsoniskās sabiedrības organizāciju nozīmi kā sociālās inovācijas kompetences institūcijām:

Pirmkārt, atsaucoties uz ziņojumā aprakstīto problēmas aktualitāti - sociālajiem un ekonomiskajiem izaicinājumiem Latvijā un Eiropas Savienībā, tai skaitā migrāciju, Covid-19 radītajām sekām, enerģētikas krīzi, pārtikas un cenu pieaugumu - vēlamies uzsvērt, ka nevalstiskajām organizācijām šo izaicinājumu laikā ir nācies adaptēties un mainīt darbības virzienus un formātus, tādējādi veicot sociālas inovācijas ikdienas darbā.

Otrkārt, atsaucoties uz ziņojumā minēto sociālo inovāciju izmantošanu sociālās atstumtības riska pakļauto grupu integrācijai, tostarp Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. apakšpunktiem un pasākumiem, vēlamies uzsvērt, ka liela daļa nevalstisko organizāciju Latvijā ikdienā strādā tieši ar sociālās atstumtības riska pakļautajām grupām, tostarp gados vecākiem cilvēkiem, personām ar invaliditāti, personām ar garīga rakstura traucējumiem, personām, kurām noteikta atbilstība trūcīgas ģimenes (personas) statusam, etniskajām minoritātēm, personām, kurām Latvijas Republikā ir piešķirts bēgļa, alternatīvais vai bezvalstnieka statuss, u.c. Tā kā nevalstiskā sektora organizācijas ir ilggadēji strādājušas ar minētajām mērķa grupām, šīm organizācijām ir ekspertīze un pieredze, kas iekļauj arī sociālas inovācijas ikdienas darba uzlabošanai.

Treškārt, ziņojumā minēta Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027.gadam, kur kā prioritāte minēta inovāciju, it īpaši sociālu inovāciju pielietošana sociālās atstumtības riskam pakļauto personu grupām. Vēlamies uzsvērt, ka divi no Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027.gadam ieviešanas pamatprincipiem ir partnerība un "multi-level governance"¹. Šie pamatprincipi pēc būtības ietver valsts, reģionālā un vietējā līmeņa vadības iestāžu, kā arī ekonomisko un sociālo partneru un pilsonisko sabiedrību pārstāvošo struktūru iesaistīšanu. Partnerības un "multi-level governance" principi attiecas uz visiem kohēzijas politikas programmas plānošanas procesa posmiem, tostarp programmu sagatavošanu, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu. Tādēļ aicinām ziņojumā minēto Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.4.1.specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu sociālo integrāciju, izmantojot sociālās inovācijas" 4.4.1.1. pasākumu "Atbalsts jaunām pieejām sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniegšanā" īstenot, ievērojot šos principus, sadarbojoties un deleģējot sociālo inovāciju kompetences centra funkcijas nevalstiskajam sektoram.

¹Bran, F., Bodislav, D. A., & Rădulescu, C. V. (2019). European Multi-Level Governance. *European Journal of Sustainable Development*, 8(5), 66-66. Skatīts 26/09/2023 file:///C:/Users/alian/Downloads/918-Article%20Text-1826-1-10-20190928.pdf

Papildus vēršam uzmanību, ka tādas starptautiskas institūcijas kā Apvienoto Nāciju Organizācijas attīstības programmas Globālais valsts pārvaldes izcilības centrs² un Starptautiskais sociālo inovāciju projekts³ uzsver, ka NVO un kopienu organizācijām ir viena no visnozīmīgākajām lomām sociālo inovāciju veicināšanā. Zinātniski pētījumi arī atzīst pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kā efektīvas inovāciju ieviešanas sociālajā uzņēmējdarbībā^{4,5}.

Ņemot vērā iepriekš minēto, vēlamies izcelt citu valstu piemērus, kur nevalstiskā sektora un pilsoniskās sabiedrības organizācijas uzņemas nacionāla līmeņa sociālo inovāciju attīstības veicināšanu. Šīs organizācijas par veiksmīgām atzinusi arī Eiropas komisija⁶. Piemēram, sociālās uzņēmējdarbības centrs "Arbeit Plus"⁷ ir Austrijas mēroga tīkls, kurš kalpo kā informācijas centrs sociālās inovācijas stratēģijai un praksei. Tīkla biedri ir 200 bezpeļņas organizācijas un sociālās uzņēmējdarbības uzņēmumi. Bulgārijas piemērs "Sofia Development Association"⁸ ir bezpeļņas organizācija, kas darbojas kā resursu centrs inovāciju testēšanai kultūras un digitālās transformācijas jomā, pētniecības, analīzes un izglītības programmām, radot apstākļus pastāvīgam dialogam starp pilsonisko sabiedrību, radošajām kopienām, uzņēmējdarbību un akadēmiskajām iestādēm. Ungārijas bezpeļņas organizācija "IFKA"⁹ iesaistās valsts sociālās inovācijas stratēģiju un rīcības plāna izstrādē, kā arī atbild par zināšanu apmaiņu, tīklu veidošanu starp valsts/reģionālajiem sociālās inovācijas partneriem ekonomikas, zaļās aprites ekonomikas un taisnīgas un kvalitatīvas nodarbinātības jomās. Organizācija arī sniedz atbalstu nevalstisko organizāciju attīstības plānu pārskatīšanā un kvalifikācijas sistēmu izveidē, kā arī veicina uzņēmējdarbību ar izmērāmu sociālo ietekmi, tādējādi veicinot sociālo inovāciju un ilgtspējīgu attīstību. Citu organizāciju piemēri ir "Kennisland"¹⁰ Nīderlandē, un "Young Foundation"¹¹ Lielbritānijā.

Balstoties uz pilsoniskās sabiedrības organizāciju pieredzi un ekspertīzi sociālās inovācijas jomā, darbojoties vairāku vienlaicīgu sociālu un ekonomisku izaicinājumu vidē, kā arī strādājot ar sociālās atstumtības riskam pakļautām grupām, uzskatām, ka ziņojuma 4.punktā minētajām funkcijām, (1) kapacitātes celšanai, (2) sadarbības tīkla izveidei, (3) zināšanu pārnesei un (4) sinerģijas radīšanai,

² UNDP Global Centre for Public Service Excellence. (2014). *Social innovation for public service excellence*. Skatīts 26/09/2023 https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/GPCSE_Social%20Innovation.pdf

³ Social Innovation, Education and the NGO sector. Skatīts 26/09/2023 <https://www.social-innovators.eu/wp-content/uploads/2019/08/social-innovation-education-and-ngo-sector.pdf>

⁴ Bozic, A. (2022). Unpacking social innovation by nonstate service providers in the challenging social work practice. *Journal of Comparative Social Work*, 17(2), 4-28. Skatīts 26/09/2023 <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/3035059/Article.pdf?sequence=4>

⁵ Andion, C., Moraes, R. L., & Gonsalves, A. (2017). Civil society organizations and social innovation. How and to what extent are they influencing social and political change?. *CIRIEC-España, revista de economía pública, social y cooperativa*, (90), 5-34. Skatīts 26/09/2023 https://www.researchgate.net/publication/320026786_Civil_society_organizations_and_social_innovation_How_and_to_what_extent_are_they_influencing_social_and_political_change

⁶ European Commission. (n.d.) Social Innovation Plus – Competence Centres (SI PLUS). Skatīts 26/09/2023 <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/system/files/2022-02/Factsheet%20SI%20PLUS.pdf>

⁷ <https://arbeitplus.at/netzwerk-sozialer-unternehmen/>

⁸ <https://www.sofia-da.eu/en/about-us.html>

⁹ <https://www.ifka.hu/en/page/about-us>

¹⁰ <https://www.kl.nl/en/>

¹¹ <https://www.youngfoundation.org/about/>

jāpaliek nevalstiskā sektora organizāciju kompetencē, kamēr SIF ir jānodrošina finansiāls un administratīvs atbalsts. Kā arī atkārtoti vēlamies izcelt, ka nevalstiskā sektora ieguldījums sociālo inovāciju jomā ir atzīts starptautisku organizāciju līmenī un Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027.gadam ir balstīta uz starpsektoru partnerību veicināšanu.